C/2025/3980

20.8.2025

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 8ης Ιουλίου 2025

σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Εσθονίας

(C/2025/3980)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου [1], και ιδίως το άρθρο 3 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών [2], και ιδίως το άρθρο 6 παράγραφος 1,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

Γενικές παρατηρήσεις

(1) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2024/1263, που άρχισε να ισχύει στις 30 Απριλίου 2024, προσδιορίζει τους στόχους του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης, το οποίο έχει ως στόχο να προωθούνται τα υγιή και βιώσιμα δημόσια οικονομικά, η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και η ανθεκτικότητα μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, καθώς και να προλαμβάνονται τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα. Ο κανονισμός ορίζει ότι το Συμβούλιο και η Επιτροπή ασκούν πολυμερή εποπτεία στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου σύμφωνα με τους στόχους και τις απαιτήσεις που ορίζονται στη ΣΛΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο περιλαμβάνει, συγκεκριμένα, τη διατύπωση και την εποπτεία της εφαρμογής των ειδικών ανά χώρα συστάσεων. Ο κανονισμός προωθεί επίσης την ανάληψη ιδίας ευθύνης σε εθνικό επίπεδο για τη δημοσιονομική πολιτική και τονίζει τη μεσοπρόθεσμη εστίασή της, σε συνδυασμό με πιο αποτελεσματική και πιο συνεκτική επιβολή. Κάθε κράτος μέλος πρέπει να υποβάλει στο Συμβούλιο και την Επιτροπή εθνικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο που περιέχει τις δημοσιονομικές, μεταρρυθμιστικές και επενδυτικές δεσμεύσεις του, για χρονικό διάστημα τεσσάρων ή πέντε ετών, ανάλογα με τη διάρκεια της εθνικής νομοθετικής περιόδου. Η πορεία των καθαρών δαπανών [3] στα εν λόγω σχέδια οφείλει να πληροί τις απαιτήσεις του κανονισμού, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για θέση ή διατήρηση του χρέους γενικής κυβέρνησης σε αξιόπιστα καθοδική πορεία έως το πέρας της περιόδου προσαρμογής ή για διατήρησή του σε συνετά επίπεδα κάτω από το 60 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), καθώς και για μείωση και/ή διατήρηση του ελλείμματος γενικής κυβέρνησης κάτω από την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη, σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Όταν κράτος μέλος δεσμεύεται να υλοποιήσει ένα κατάλληλο σύνολο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σύμφωνα με τα κριτήρια που περιγράφονται στον κανονισμό, η περίοδος προσαρμογής μπορεί να παραταθεί κατά έως και τρία έτη.

[1] ΕΕ L, 2024/1263 της 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
[2] ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
[3] Οι καθαρές δαπάνες όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 2) του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263: «καθαρές δαπάνες»: οι κρατικές δαπάνες μετά την αφαίρεση i) των δαπανών για τόκους· ii) των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων· iii) των δαπανών για προγράμματα της Ένωσης που καλύπτονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια· iv) των εθνικών δαπανών για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση· v) των κυκλικών στοιχείων των δαπανών για επιδόματα ανεργίας· και vi) των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

(2) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([4]), με τον οποίο θεσπίστηκε ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (στο εξής: ΜΑΑ), άρχισε να ισχύει στις 19 Φεβρουαρίου 2021. Ο ΜΑΑ παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη, με την οποία επιτυγχάνεται δημοσιονομική ώθηση χρηματοδοτούμενη από την Ένωση, για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Σύμφωνα με τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, ο ΜΑΑ ενισχύει την οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη, αποτελώντας παράλληλα την κινητήρια δύναμη για βιώσιμες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, προωθώντας ιδίως την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και καθιστώντας τις οικονομίες των κρατών μελών πιο ανθεκτικές. Συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών και στην τόνωση της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στη βελτίωση της εδαφικής συνοχής εντός της Ένωσης και στη στήριξη της συνεχιζόμενης εφαρμογής του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

(3) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([5]) (στο εξής: κανονισμός REPowerEU), ο οποίος εκδόθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2023, αποσκοπεί στη σταδιακή κατάργηση της εξάρτησης της Ένωσης από τις εισαγωγές ρωσικών ορυκτών καυσίμων. Με τον τρόπο αυτόν βοηθά να επιτευχθεί ενεργειακή ασφάλεια και να διαφοροποιηθεί ο ενεργειακός εφοδιασμός της Ένωσης, αυξάνοντας παράλληλα την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις ικανότητες αποθήκευσης ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Η Εσθονία πρόσθεσε ένα νέο κεφάλαιο για το REPowerEU στο οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, με στόχο τη χρηματοδότηση καίριων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του REPowerEU.

(4) Στις 18 Ιουνίου 2021 η Εσθονία υπέβαλε στην Επιτροπή το εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241. Δυνάμει του άρθρου 19 του εν λόγω κανονισμού, η Επιτροπή αξιολόγησε τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνοχή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης που καθορίζονται στο παράρτημα V. Στις 29 Οκτωβρίου 2021 το Συμβούλιο εξέδωσε την εκτελεστική του απόφαση σχετικά με την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Εσθονίας ([6]), η οποία τροποποιήθηκε βάσει του άρθρου 18 παράγραφος 2 στις 16 Ιουνίου 2023 με σκοπό να επικαιροποιηθεί η μέγιστη χρηματοδοτική συνεισφορά για μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη, καθώς και να συμπεριληφθεί το κεφάλαιο για το REPowerEU ([7]). Η αποδέσμευση των δόσεων εξαρτάται από την έκδοση απόφασης της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 5, που να δηλώνει ότι η Εσθονία έχει επιτύχει ικανοποιητικά τα σχετικά ορόσημα και τους στόχους που έχουν καθοριστεί στην εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου. Η ικανοποιητική επίτευξη προϋποθέτει ότι δεν έχει αναιρεθεί η επίτευξη των προηγούμενων οροσήμων και στόχων για την ίδια μεταρρύθμιση ή επένδυση.

(5) Στις 21 Ιανουαρίου 2025 το Συμβούλιο, βάσει σύστασης της Επιτροπής, εξέδωσε σύσταση για την έγκριση του εθνικού μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου της Εσθονίας ([8]). Το σχέδιο υποβλήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 11 και το άρθρο 36 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, καλύπτει την περίοδο από το 2025 έως το 2028 και προβλέπει δημοσιονομική προσαρμογή που καλύπτει χρονικό διάστημα τεσσάρων ετών.

(6) Στις 26 Νοεμβρίου 2024 η Επιτροπή εξέδωσε γνώμη σχετικά με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος 2025 της Εσθονίας. Την ίδια ημερομηνία, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, η Επιτροπή ενέκρινε την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης 2025, στην οποία η Εσθονία συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών για τα οποία απαιτείται εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ και πρόταση σχετικά με την κοινή έκθεση για την απασχόληση 2025, όπου αναλύεται η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Το Συμβούλιο εξέδωσε τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ ([9]) στις 13 Μαΐου 2025 και την κοινή έκθεση για την απασχόληση στις 10 Μαρτίου 2025.

(7) Στις 29 Ιανουαρίου 2025 η Επιτροπή δημοσίευσε την Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας, ένα στρατηγικό πλαίσιο που αποσκοπεί στην ενίσχυση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας της ΕΕ κατά την επόμενη πενταετία. Σε αυτήν προσδιορίζονται οι τρεις επιταγές μετασχηματισμού της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης: i) καινοτομία· ii) απανθρακοποίηση και ανταγωνιστικότητα· και iii) ασφάλεια. Για να γεφυρωθεί το χάσμα καινοτομίας η ΕΕ έχει ως στόχο να ενισχύσει τη βιομηχανική καινοτομία, να στηρίξει την ανάπτυξη νεοφυών επιχειρήσεων μέσω πρωτοβουλιών όπως η στρατηγική της ΕΕ για τις νεοφυείς επιχειρήσεις και την επέκτασή τους, και να προωθήσει την υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών όπως η τεχνητή νοημοσύνη

([4]) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2023, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 όσον αφορά τα κεφάλαια για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) 2021/1060 και (ΕΕ) 2021/1755 και της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 63 της 28.2.2023, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 2021, για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Εσθονίας (ST 12532/21 + ADD1 COR1 REV1).

([7]) Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 2023, για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης της 29ης Οκτωβρίου 2021 για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Εσθονίας (ST 9367/2023).

([8]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 21ης Ιανουαρίου 2025, για την έγκριση του εθνικού μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου της Εσθονίας (ΕΕ C/2025/655, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/655/oj).

([9]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 13ης Μαΐου 2025, σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ (ΕΕ C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

και η κβαντική υπολογιστική. Στο πλαίσιο της επιδίωξης μιας πιο πράσινης οικονομίας, η Επιτροπή παρουσίασε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για την οικονομικά προσιτή ενέργεια και μια συμφωνία για καθαρή βιομηχανία, διασφαλίζοντας ότι η μετάβαση στην καθαρή ενέργεια θα παραμείνει οικονομικά αποδοτική και φιλική προς την ανταγωνιστικότητα, ιδίως για τους ενεργοβόρους τομείς, και θα αποτελεί μοχλό ανάπτυξης. Για να μειωθούν οι υπερβολικές εξαρτήσεις και να αυξηθεί η ασφάλεια η Ένωση δεσμεύτηκε να ενισχύσει τις παγκόσμιες εμπορικές εταιρικές σχέσεις, να διαφοροποιήσει τις αλυσίδες εφοδιασμού και να διασφαλίσει την πρόσβαση σε κρίσιμες πρώτες ύλες και καθαρές πηγές ενέργειας. Οι προτεραιότητες αυτές υποστηρίζονται από οριζόντιους παράγοντες διευκόλυνσης, δηλαδή την κανονιστική απλούστευση, την εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς, τη χρηματοδότηση της ανταγωνιστικότητας και μιας Ένωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων, την προώθηση δεξιοτήτων και ποιοτικών θέσεων εργασίας, και τον καλύτερο συντονισμό των πολιτικών της ΕΕ. Η Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας ευθυγραμμίζεται με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, διασφαλίζοντας ότι οι οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών συνάδουν με τους στρατηγικούς στόχους της Επιτροπής, ώστε να δημιουργείται μια ενοποιημένη προσέγγιση όσον αφορά την οικονομική διακυβέρνηση που να προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη, την καινοτομία και την ανθεκτικότητα σε ολόκληρη την Ένωση.

(8) Το 2025 το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών εξακολουθεί να εξελίσσεται παράλληλα με την εφαρμογή του ΜΑΑ. Η πλήρης εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δεδομένου ότι τα σχέδια συμβάλλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδόθηκαν τα προηγούμενα έτη. Οι εν λόγω ειδικές ανά χώρα συστάσεις παραμένουν εξίσου σημαντικές για την αξιολόγηση των τροποποιημένων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σύμφωνα με το άρθρο 21 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(9) Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις 2025 καλύπτουν τις βασικές προκλήσεις οικονομικής πολιτικής οι οποίες δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς από τα μέτρα που περιλαμβάνονται στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών προκλήσεων που προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις για την περίοδο 2019-2024.

(10) Στις 4 Ιουνίου 2025 η Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση χώρας 2025 για την Εσθονία. Αξιολόγησε την πρόοδο της Εσθονίας όσον αφορά την εφαρμογή των σχετικών ειδικών για τη χώρα συστάσεων και προέβη σε απολογισμό της υλοποίησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Εσθονίας. Με βάση την ανάλυση αυτή, στην έκθεση χώρας προσδιορίζονται οι πλέον πιεστικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Εσθονία. Αξιολόγησε επίσης την πρόοδο της Εσθονίας όσον αφορά την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της Ένωσης για το 2030 ως προς την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

(11) Η Επιτροπή διενήργησε εμπεριστατωμένη επισκόπηση βάσει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 για την Εσθονία. Τα κύρια πορίσματα της αξιολόγησης των μακροοικονομικών ευπαθειών της Εσθονίας από την Επιτροπή για τους σκοπούς του εν λόγω κανονισμού δημοσιεύτηκαν στις 13 Μαΐου 2025 ([10]). Στις 4 Ιουνίου 2025 η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Εσθονία δεν αντιμετωπίζει μακροοικονομικές ανισορροπίες. Συγκεκριμένα, τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται ευπάθειες που σχετίζονται με την επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας τιμών και κόστους, εν μέσω παρατεταμένης ύφεσης, και οι τιμές των κατοικιών έχουν αυξηθεί σημαντικά, αλλά σε γενικές γραμμές οι ευπάθειες φαίνεται να είναι υπό έλεγχο επί του παρόντος. Οι μισθοί και οι τιμές αυξάνονται σημαντικά εδώ και αρκετά χρόνια, και ο δομικός πληθωρισμός παρέμεινε πολύ πάνω από τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ στις αρχές του 2025 λόγω της αύξησης των μισθών, ιδίως στον δημόσιο τομέα. Αυτές οι πιέσεις στις τιμές και στο κόστος υπονομεύουν τη θέση ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Ενώ η απώλεια φθηνής ενέργειας και άλλων εισροών μετά τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας ήταν η αφορμή για τη σταθερή αύξηση των τιμών το 2022, η πληθωριστική πίεση είναι πλέον κυρίως εγχώρια. Η ισχυρή εγχώρια ζήτηση και η στενότητα της αγοράς εργασίας οδήγησαν στην ταχεία αύξηση των μισθών σε μια περίοδο χαμηλής παραγωγικότητας. Οι μισθοί του δημόσιου τομέα, ιδίως για τους εκπαιδευτικούς και το προσωπικό ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, καλύπτοντας την υστέρηση από τα σχετικά χαμηλά επίπεδα του παρελθόντος. Ο υψηλός πληθωρισμός μπορεί να αποδοθεί εν μέρει στις αυξήσεις των έμμεσων φόρων. Τα τελευταία δύο χρόνια οι εξαγωγές της Εσθονίας έχασαν ορισμένα μερίδια αγοράς. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών συρρικνώθηκε πρόσφατα λόγω της ύφεσης στο εσωτερικό της χώρας· η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση είναι μόνο μετρίως αρνητική και οι κίνδυνοι για την εξωτερική βιωσιμότητα είναι κατά τα φαινόμενα περιορισμένοι. Οι τιμές των κατοικιών έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια και εκτιμάται ότι είναι υπερτιμημένες, αλλά ο κίνδυνος για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα που συνδέεται με τα ενυπόθηκα δάνεια παραμένει χαμηλός. Ορισμένες δράσεις πολιτικής του παρελθόντος συνέβαλαν στην κατάσταση αυτή, ιδίως επειδή προκάλεσαν τη ραγδαία αύξηση της εγχώριας ζήτησης μετά το πέρας της χειρότερης περιόδου της πανδημικής κρίσης. Σε αυτές περιλαμβάνεται η αποδέσμευση των συνταξιοδοτικών ταμείων του δεύτερου πυλώνα, η οποία οδήγησε στην άνοδο των τιμών, συμπεριλαμβανομένων των τιμών των κατοικιών. Τα τελευταία χρόνια, η αύξηση των μισθών του δημόσιου τομέα και των κατώτατων μισθών συνέπεσε με την ύφεση και οδήγησε σε μεγαλύτερη συνολική αύξηση των μισθών σε ολόκληρη την οικονομία. Τα μέτρα για τη βελτίωση της παραγωγικότητας της εργασίας και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος είναι ακόμα περιορισμένα. Η κυβέρνηση ανακοίνωσε πρόσφατα διάφορες δράσεις πολιτικής για τη μείωση των φόρων και των δαπανών το 2026, οι οποίες θα μπορούσαν να ελαφρύνουν τις πληθωριστικές πιέσεις και να μετριάσουν ορισμένες πιέσεις στο κόστος εργασίας.

([10]) SWD(2025)123 final.

Αξιολόγηση της ετήσιας έκθεσης προόδου

(12) Στις 21 Ιανουαρίου 2025 το Συμβούλιο συνέστησε τους ακόλουθους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών για την Εσθονία: 7,1 % το 2025, 5,1 % το 2026, 3,6 % το 2027 και 3,2 % το 2028, που αντιστοιχούν στους ακόλουθους μέγιστους σωρευτικούς ρυθμούς ανάπτυξης που υπολογίστηκαν με το 2023 ως έτος αναφοράς: 9,2 % το 2025, 14,8 % το 2026, 18,9 % το 2027 και 22,6 % το 2028.

(13) Στις 29 Απριλίου 2025 η Εσθονία υπέβαλε την ετήσια έκθεση προόδου της ([11]) σχετικά με την τήρηση των συνιστώμενων μέγιστων ρυθμών αύξησης των καθαρών δαπανών και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που ανταποκρίνονται στις κύριες προκλήσεις οι οποίες προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η ετήσια έκθεση προόδου αντικατοπτρίζει επίσης την εξαμηνιαία έκθεση της Εσθονίας σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την υλοποίηση του οικείου σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(14) Ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και οι επιπτώσεις του αποτελούν πρόκληση για την ίδια την ύπαρξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή συνέστησε στα κράτη μέλη να ενεργοποιήσουν την εθνική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης με συντονισμένο τρόπο για να στηρίξουν τις προσπάθειες της ΕΕ να επιτύχει ταχεία και σημαντική αύξηση των αμυντικών δαπανών, και η πρόταση αυτή έγινε δεκτή με ικανοποίηση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 6ης Μαρτίου 2025. Κατόπιν αιτήματος της Εσθονίας στις 29 Απριλίου 2025, στις 8 Ιουλίου 2025 το Συμβούλιο, κατόπιν σύστασης της Επιτροπής, εξέδωσε σύσταση με την οποία επιτρέπει στην Εσθονία να αποκλίνει από τους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών και να τους υπερβεί ([12]).

(15) Με βάση στοιχεία επικυρωμένα από την Eurostat ([13]), το έλλειμμα γενικής κυβέρνησης της Εσθονίας μειώθηκε από 3,1 % του ΑΕΠ το 2023 σε 1,5 % το 2024, ενώ το χρέος γενικής κυβέρνησης αυξήθηκε από 20,2 % του ΑΕΠ στο τέλος του 2023 σε 23,6 % στο τέλος του 2024. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Επιτροπής, οι εξελίξεις αυτές αντιστοιχούν σε ρυθμό αύξησης των καθαρών δαπανών 1,8 % το 2024. Στην ετήσια έκθεση προόδου, η Εσθονία εκτιμά ότι η αύξηση των καθαρών δαπανών το 2024 ανήλθε σε 1,1 %. Η Επιτροπή εκτιμά ότι η αύξηση των καθαρών δαπανών ήταν υψηλότερη από το ποσοστό που περιλαμβάνεται στην ετήσια έκθεση προόδου. Η διαφορά μεταξύ των υπολογισμών της Επιτροπής και των εκτιμήσεων των εθνικών αρχών οφείλεται στο γεγονός ότι η Επιτροπή εκτιμά ότι ο αντίκτυπος των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων είναι χαμηλότερος. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ([14]), ο οποίος περιλαμβάνει τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται σε εθνικό και σε ενωσιακό επίπεδο, ήταν συσταλτικός, ίσος με 1,8 % του ΑΕΠ, το 2024.

(16) Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση προόδου, το μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι δημοσιονομικές προβολές της Εσθονίας προβλέπει αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ ύψους 1,7 % το 2025 και 2,5 % το 2026, ενώ ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 5,1 % το 2025 και 4,3 % το 2026. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, το πραγματικό ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 1,1 % το 2025 και κατά 2,3 % το 2026, και ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ θα διαμορφωθεί σε 3,8 % το 2025 και 2,3 % το 2026.

(17) Στην ετήσια έκθεση προόδου, το έλλειμμα γενικής κυβέρνησης αναμένεται να παραμείνει στο 1,5 % του ΑΕΠ το 2025, ενώ ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί σε 22,5 % έως το τέλος του 2025. Οι εξελίξεις αυτές ισοδυναμούν με αύξηση των καθαρών δαπανών κατά 1,0 % το 2025. Στις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής το έλλειμμα γενικής κυβέρνησης υπολογίζεται στο 1,4 % του ΑΕΠ το 2025. Οι αυξήσεις των εσόδων, λόγω της αύξησης των συντελεστών φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων και εταιρειών, εισοδήματος πιστωτικών ιδρυμάτων και προστιθέμενης αξίας, καθώς και από τη θέσπιση φόρου μηχανοκίνητων οχημάτων, αναμένεται να υπεραντισταθμίσουν την αύξηση των δημόσιων δαπανών. Η οικονομική ανάκαμψη αναμένεται επίσης να βελτιώσει τις εισροές από αυτούς τους φόρους. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Επιτροπής, οι εξελίξεις αυτές ισοδυναμούν με ρυθμό αύξησης των καθαρών δαπανών 2,1 % το 2025. Το υψηλότερο επίπεδο των προβλέψεων για την αύξηση των καθαρών δαπανών σε σύγκριση με την ετήσια έκθεση προόδου οφείλεται και στο γεγονός ότι η Επιτροπή βασίζεται σε παραδοχή υψηλότερης αύξησης των τρεχουσών πρωτογενών δαπανών, χαμηλότερων δαπανών που χρηματοδοτούνται από μεταβιβάσεις από την ΕΕ και χαμηλότερου επιπέδου εθνικής συγχρηματοδότησης των προγραμμάτων της ΕΕ. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός, ο οποίος περιλαμβάνει τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται τόσο από εθνικά όσο και από ενωσιακά κονδύλια, προβλέπεται να είναι επεκτατικός, ίσος με 1,0 % του ΑΕΠ, το 2025. Σύμφωνα με τις εαρινές

([11]) Οι ετήσιες εκθέσεις προόδου για το 2025 είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_el.

([12]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 8ης Ιουλίου 2025, που επιτρέπει στην Εσθονία να αποκλίνει από τους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών οι οποίοι καθορίζονται από το Συμβούλιο δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263 (Ενεργοποίηση της εθνικής ρήτρας διαφυγής) (ΕΕ C, C/2025/3964, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3964/oj).

([13]) Eurostat — Δείκτες ευρώ, 22.4.2025.

([14]) Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ορίζεται ως μέτρο της ετήσιας μεταβολής της υποκείμενης δημοσιονομικής θέσης της γενικής κυβέρνησης. Αποσκοπεί στην αξιολόγηση της οικονομικής ώθησης που απορρέει από τις δημοσιονομικές πολιτικές, τόσο αυτές που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο όσο και αυτές που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός μετράται ως η διαφορά μεταξύ i) της μεσοπρόθεσμης δυνητικής ανάπτυξης και ii) της μεταβολής των πρωτογενών δαπανών, εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων και συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται με μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της Ένωσης.

προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί στο 23,8 % έως το τέλος του 2025. Η αύξηση του λόγου χρέους προς το ΑΕΠ το 2025 αντανακλά κυρίως το δημοσιονομικό έλλειμμα, καθώς και προσαρμογές αποθεμάτων-ροών.

(18) Δαπάνες γενικής κυβέρνησης ύψους 0,6 % του ΑΕΠ αναμένεται να χρηματοδοτηθούν με μη επιστρεπτέα στήριξη («επιχορηγήσεις») από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας το 2025, έναντι 0,4 % του ΑΕΠ το 2024, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής. Οι δαπάνες που χρηματοδοτούνται από τη μη επιστρεπτέα στήριξη του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας καταστούν δυνατή την πραγματοποίηση επενδύσεων υψηλής ποιότητας και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν την παραγωγικότητα χωρίς άμεσο αντίκτυπο στο ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης και το χρέος γενικής κυβέρνησης της Εσθονίας.

(19) Οι αμυντικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης στην Εσθονία ανήλθαν στο 2,0 % του ΑΕΠ το 2021, στο 2,2 % του ΑΕΠ το 2022 και στο 2,7 % του ΑΕΠ το 2023 ([15]). Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, οι αμυντικές δαπάνες προβλέπεται να ανέλθουν στο 3,4 % του ΑΕΠ το 2024 και στο 3,8 % του ΑΕΠ το 2025. Αυτό αντιστοιχεί σε αύξηση κατά 1,8 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε σύγκριση με το 2021. Η περίοδος ενεργοποίησης της εθνικής ρήτρας διαφυγής (2025-2028) επιτρέπει στην Εσθονία να ιεραρχήσει εκ νέου τις κρατικές δαπάνες ή να αυξήσει τα δημόσια έσοδα, ώστε η αύξηση των αμυντικών δαπανών για μεγάλο χρονικό διάστημα να μη θέσει σε κίνδυνο τη δημοσιονομική βιωσιμότητα μεσοπρόθεσμα.

(20) Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, οι καθαρές δαπάνες της Εσθονίας προβλέπεται να αυξηθούν κατά 2,1 % το 2025 και κατά 3,9 % σωρευτικά το 2024 και το 2025. Με βάση τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, η αύξηση των καθαρών δαπανών της Εσθονίας το 2025 προβλέπεται να είναι χαμηλότερη από τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησής τους, τόσο ετησίως όσο και αν τα έτη 2024 και 2025 εξεταστούν μαζί.

(21) Στην ετήσια έκθεση προόδου, προβλέπεται ότι το έλλειμμα γενικής κυβέρνησης θα αυξηθεί στο 2,5 % του ΑΕΠ το 2026, ενώ ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ προβλέπεται ότι θα αυξηθεί σε 24,0 % έως το τέλος του 2026. Η ετήσια έκθεση προόδου 2025 δεν περιλαμβάνει δημοσιονομικές προβολές πέραν του 2026. Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων, οι εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής προβλέπουν δημοσιονομικό έλλειμμα ύψους 2,4 % του ΑΕΠ το 2026. Η προβλεπόμενη αύξηση του ελλείμματος το 2026 οφείλεται στο σκέλος των εσόδων, κυρίως λόγω της εφαρμογής αφορολόγητου ορίου σε όλους τους φορολογούμενους που καταβάλλουν φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων και των χαμηλότερων εσόδων από φόρους μερισμάτων, λόγω του γεγονότος ότι οι εταιρείες διένειμαν υψηλά μερίσματα το 2024 και το 2025 εν αναμονή της αύξησης του φόρου εισοδήματος εταιρειών. Οι εξελίξεις αυτές αντιστοιχούν σε αύξηση των καθαρών δαπανών κατά 4,1 % το 2026. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός, ο οποίος περιλαμβάνει τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται σε εθνικό και σε ενωσιακό επίπεδο, προβλέπεται να είναι επεκτατικός, ίσος με 0,5 % του ΑΕΠ, το 2026. Σύμφωνα με τις προβολές της Επιτροπής, ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ θα αυξηθεί σε 25,4 % έως το τέλος του 2026. Η αύξηση του λόγου του χρέους προς το ΑΕΠ το 2026 αποτυπώνει κυρίως την πρόβλεψη για το δημόσιο έλλειμμα.

Βασικές προκλήσεις πολιτικής

(22) Μολονότι τα φορολογικά έσοδα της Εσθονίας συνέχισαν να αυξάνονται ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2024, παραμένουν κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Η γεφύρωση αυτού του χάσματος θα καταστήσει διαθέσιμη πρόσθετη χρηματοδότηση για προτεραιότητες των δημόσιων δαπανών, όπως η άμυνα, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και η μακροχρόνια φροντίδα. Οι φόροι ακίνητης περιουσίας, οι οποίοι συγκαταλέγονται μεταξύ των λιγότερο επιζήμιων για την ανάπτυξη φόρων, ήταν περίπου επτά φορές χαμηλότεροι από τον μέσο όρο της ΕΕ τα τελευταία έτη έως το 2023, και ανήλθαν μόλις στο 0,3 % του ΑΕΠ. Κατά την ίδια περίοδο, οι φόροι κεφαλαίου ακολούθησαν παρόμοια τάση, καθώς είναι τρεις φορές χαμηλότεροι από τον μέσο όρο της ΕΕ. Το 2025 η Εσθονία θα αυξήσει τον συντελεστή φορολογίας εισοδήματος εταιρειών από 20 % σε 22 % και θα καταργήσει τον μειωμένο φορολογικό συντελεστή 14 % που εφαρμόζεται στα τακτικά μερίσματα. Με τα μέτρα αυτά θα αυξηθεί το μερίδιο των φόρων κεφαλαίου στα συνολικά έσοδα και θα μειωθεί η απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ. Από την άλλη πλευρά, η Εσθονία βασίζεται κυρίως στους φόρους επί της εργασίας και στους καταναλωτικούς φόρους, τα έσοδα των οποίων υπερβαίνουν τον μέσο όρο της ΕΕ ως ποσοστό του ΑΕΠ. Το μερίδιο των φόρων αυτών στα συνολικά έσοδα αναμένεται να αυξηθεί μετά τις πρόσφατες και σχεδιαζόμενες αυξήσεις του συντελεστή του φόρου προστιθέμενης αξίας. Μολονότι οι αυξήσεις των φόρων θα συμβάλουν επίσης στη μείωση της απόκλισης των συνολικών φορολογικών εσόδων από τον μέσο όρο της ΕΕ, είναι αντιστρόφως προοδευτικές, με άνιση κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης. Ως εκ τούτου, μπορούν να επιδεινώσουν την ήδη υψηλή εισοδηματική ανισότητα και ενέχουν τον κίνδυνο πληθωριστικών επιπτώσεων, τη στιγμή που ο υψηλός πληθωρισμός θεωρείται σημαντική πρόκληση για την ανταγωνιστικότητα της Εσθονίας. Η Εσθονία καταβάλλει προσπάθειες για την ενσωμάτωση τακτικών επανεξετάσεων των δαπανών και αξιολογήσεων πολιτικών στον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό σχεδιασμό της. Η υλοποίηση αυτών των επανεξετάσεων ώστε να δοθεί προτεραιότητα σε βασικούς τομείς δαπανών θα συμβάλει στην πιο αποδοτική κατανομή των δημόσιων πόρων ώστε να αντιμετωπιστούν οι αυξανόμενες ανάγκες διαρθρωτικών δαπανών και να μειωθεί η πίεση για αυξήσεις των φορολογικών εσόδων.

([15]) Eurostat, δημόσιες δαπάνες βάσει της ταξινόμησης των κρατικών λειτουργιών (COFOG). Λόγω μεθοδολογικών διαφορών μεταξύ των ορισμών της COFOG και του ΝΑΤΟ, οι δαπάνες που βασίζονται στον ορισμό της COFOG ενδέχεται να διαφέρουν από τις δαπάνες που βασίζονται στον ορισμό του ΝΑΤΟ.

(23) Δεν διασφαλίζεται ακόμα η πρόσβαση σε επαρκή και οικονομικά προσιτή ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και μακροχρόνια φροντίδα. Οι μεταρρυθμίσεις και οι αυξημένες επενδύσεις των τελευταίων ετών έχουν συμβάλει στη μείωση του επιπέδου των μη ικανοποιούμενων ιατρικών αναγκών, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, από 12,5 % το 2023 σε 8,5 % το 2024. Ωστόσο, το ποσοστό των μη ικανοποιούμενων αναγκών εξακολουθεί να συγκαταλέγεται μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ, λόγω των μεγάλων χρόνων αναμονής και της άνισης ποιότητας και διαθεσιμότητας των υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στο εσωτερικό της χώρας. Οι δημόσιες δαπάνες για υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης παραμένουν χαμηλές, πολύ κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού και η εξάρτηση από τη χρηματοδότηση των δήμων περιορίζουν την παροχή υπηρεσιών. Τα χαμηλά επίπεδα δημόσιων δαπανών οδηγούν σε υψηλές άμεσες πληρωμές από τους ασθενείς για υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και μακροχρόνιας φροντίδας. Η μεταρρύθμιση του τομέα της φροντίδας που άρχισε να ισχύει το 2023 αποτελεί το πρώτο σημαντικό βήμα για την ενίσχυση της μακροχρόνιας φροντίδας στην Εσθονία, αν και ο αντίκτυπός της δεν έχει γίνει αισθητός ακόμη. Για να μειωθούν περαιτέρω οι μη ικανοποιούμενες ιατρικές ανάγκες και οι άμεσες πληρωμές από τους ασθενείς, είναι ζωτικής σημασίας να εξασφαλιστεί επαρκής χρηματοδότηση για την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών φροντίδας, ιδίως δεδομένου ότι η ζήτηση αναμένεται να αυξηθεί λόγω της γήρανσης του πληθυσμού. Η ενίσχυση της φροντίδας κατ' οίκον και σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, παράλληλα με υποστηρικτικές τεχνολογίες, θα συμβάλει επίσης στη βελτίωση της προσβασιμότητας και της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών σε ολόκληρη τη χώρα.

(24) Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 και το παράρτημα V κριτήριο 2.2 του εν λόγω κανονισμού, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνει εκτεταμένο σύνολο αλληλοενισχυόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που πρέπει να υλοποιηθούν έως το 2026. Αυτές αναμένεται να συμβάλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Εντός αυτού του αυστηρού χρονικού πλαισίου, είναι αναγκαίο να ολοκληρωθεί η αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, προκειμένου να ενισχυθεί η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της Εσθονίας μέσω της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, με παράλληλη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Η ανακοίνωση της Επιτροπής «NextGenerationEU — Ο δρόμος προς το 2026», η οποία εκδόθηκε στις 4 Ιουνίου 2025, αποσαφηνίζει το εφαρμοστέο χρονοδιάγραμμα για τη λήξη του μηχανισμού και παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη για τη βελτιστοποίηση της εφαρμογής του έως τις 31 Αυγούστου 2026, μεταξύ άλλων σχετικά με τον τρόπο περαιτέρω εξορθολογισμού των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), καθορίζει τις βασικές επιλογές που πρέπει να εξεταστούν κατά την αναθεώρησή τους, και τονίζει τη σημασία του προσεκτικού κοινού σχεδιασμού ενόψει της υποβολής των τελευταίων αιτήσεων πληρωμής το 2026. Η συστηματική συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας των πολιτών και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών παραμένει αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί η ευρεία ανάληψη ιδίας ευθύνης για την επιτυχή υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

(25) Η εφαρμογή του προγράμματος της πολιτικής συνοχής, το οποίο περιλαμβάνει στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), έχει επιταχυνθεί στην Εσθονία. Είναι σημαντικό να συνεχιστούν οι προσπάθειες για τη διασφάλιση της ταχείας εφαρμογής του εν λόγω προγράμματος, και παράλληλα να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπός του στη χώρα. Η Εσθονία λαμβάνει ήδη μέτρα στο πλαίσιο του οικείου προγράμματος της πολιτικής συνοχής για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης, με παράλληλη ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Ταυτόχρονα, η Εσθονία εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις, μεταξύ άλλων στους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και της μακροχρόνιας φροντίδας, της ένταξης των μειονεκτουσών ομάδων στην αγορά εργασίας, καθώς και της προσφοράς δεξιοτήτων και εκπαίδευσης, της ενεργειακής μετάβασης και της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, ιδίως στις ανατολικές παραμεθόριες περιοχές. Σύμφωνα με το άρθρο 18 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, η Εσθονία οφείλει —στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης των ταμείων της πολιτικής συνοχής— να επανεξετάσει το πρόγραμμά της λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τις προκλήσεις που προσδιορίστηκαν στις ειδικές για τη χώρα συστάσεις του 2024. Η πρόταση της Επιτροπής που εγκρίθηκε την 1η Απριλίου του 2025 ([16]) παρατείνει την προθεσμία για την υποβολή της αξιολόγησης του αποτελέσματος της ενδιάμεσης επανεξέτασης πέραν της 31ης Μαρτίου 2025. Παρέχουν επίσης δυνατότητες ευελιξίας για την επιτάχυνση της υλοποίησης των προγραμμάτων και κίνητρα για τα κράτη μέλη ώστε να διαθέσουν πόρους της πολιτικής συνοχής σε πέντε στρατηγικούς τομείς προτεραιότητας της Ένωσης, και συγκεκριμένα την ανταγωνιστικότητα στις στρατηγικές τεχνολογίες, την άμυνα, τη στέγαση, την ανθεκτικότητα των υδάτων και την ενεργειακή μετάβαση, καθώς και σε επενδύσεις για δεξιότητες σε τομείς προτεραιότητας, διατηρώντας παράλληλα στα προγράμματα του ΕΚΤ+ την έμφαση στα άτομα που βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση.

(26) Η πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) παρέχει την ευκαιρία για επενδύσεις σε μια βασική στρατηγική προτεραιότητα της ΕΕ μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητάς της. Η STEP διοχετεύεται μέσω 11 υφιστάμενων ταμείων της ΕΕ. Τα κράτη μέλη μπορούν να συμβάλουν και αυτά στο πρόγραμμα InvestEU για τη στήριξη επενδύσεων σε τομείς προτεραιότητας. Η Εσθονία θα μπορούσε να αξιοποιήσει με βέλτιστο τρόπο τις πρωτοβουλίες αυτές για να στηρίξει την ανάπτυξη ή την παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένων καθαρών και αποδοτικών ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογιών.

(27) Πέρα από τις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις στις οποίες ανταποκρίνονται το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ, η Εσθονία θα πρέπει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις εναπομένουσες προκλήσεις που σχετίζονται με την πολιτική έρευνας και καινοτομίας, την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, την παραγωγικότητα της εργασίας και την προσφορά δεξιοτήτων, την κοινωνική προστασία, την ανανεώσιμη ενέργεια και την ενεργειακή απόδοση, καθώς και την απανθρακοποίηση, μεταξύ άλλων στον τομέα των μεταφορών.

([16]) Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης — COM(2025) 123 final.

(28) Παρότι οι συνολικές επιδόσεις της Εσθονίας στον τομέα της καινοτομίας βελτιώνονται σταθερά από το 2017, οι δαπάνες των επιχειρήσεων για έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ υπολείπονται ακόμα του μέσου όρου της ΕΕ, ενώ σχεδόν το ήμισυ των συνολικών δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη αφορούν τον τομέα της τεχνολογίας των πληροφοριών και των επικοινωνιών. Ταυτόχρονα, ο αριθμός των αιτήσεων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που κατατίθενται δυνάμει της συνθήκης συνεργασίας για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας ανά δισεκατομμύριο EUR του ΑΕΠ έχει μειωθεί, γεγονός που υποδηλώνει ότι η δημόσια επιστημονική βάση δεν μετουσιώνεται ικανοποιητικά σε τεχνολογικές επιδόσεις και επιχειρηματική καινοτομία. Ενώ η άμεση δημόσια στήριξη για την έρευνα και ανάπτυξη των επιχειρήσεων έχει αυξηθεί, δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκώς πολιτικές πέραν των προγραμμάτων επιχορηγήσεων, με αποτέλεσμα η Εσθονία να δυσκολεύεται να καλύψει τις ανάγκες των εταιρειών με περιορισμένη ικανότητα εφαρμογής ερευνητικών ανακαλύψεων. Επιπλέον, το μερίδιο της εφαρμοσμένης έρευνας επί της συνολικής χρηματοδότησης της έρευνας και ανάπτυξης μειώθηκε σε 23 % το 2023. Το Κέντρο Εφαρμοσμένης Έρευνας εγκαινιάστηκε το 2024 και θα χρειαστεί χρόνος για να αναπτυχθεί ένας πλήρως λειτουργικός ερευνητικός και τεχνολογικός οργανισμός. Δεν υφίσταται στενή συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων και πανεπιστημίων. Υπάρχει περιθώριο ενίσχυσης του ρόλου των πανεπιστημίων και των οργανισμών εφαρμοσμένης έρευνας στην καινοτομία, ώστε να επιταχυνθεί η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών και να τονωθεί η ανταγωνιστικότητα.

(29) Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) στην Εσθονία αντιμετωπίζουν περισσότερα εμπόδια στην πρόσβασή τους στη χρηματοδότηση από ό,τι στην ΕΕ κατά μέσο όρο. Το γεγονός αυτό υπονομεύει τις επενδύσεις στην καινοτομία, ιδίως σε απομακρυσμένες περιοχές όπου οι περιφερειακές ελλείψεις δεξιοτήτων και πόρων αυξάνουν ιδιαίτερα τον κίνδυνο της χρηματοδότησης καινοτόμων επενδύσεων. Οι εσθονικές εταιρείες έχουν μεγάλη ανάγκη για επενδύσεις για την προώθηση της ψηφιακής και της πράσινης μετάβασης αλλά, παρόλα αυτά, αντλούν λιγότερα κεφάλαια από τις κεφαλαιαγορές σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ και βασίζονται περισσότερο σε επενδύσεις που χρηματοδοτούνται εσωτερικά. Η κατάσταση αυτή ενθαρρύνεται από το σύστημα φορολογίας εισοδήματος, τον μεγάλο αριθμό ΜΜΕ και την περιορισμένη βάση θεσμικών επενδυτών. Η προώθηση της συμμετοχής θεσμικών επενδυτών στην αγορά μετοχών και η ενθάρρυνση της ανάπτυξης μιας αυτοσυντηρούμενης αγοράς επιχειρηματικών κεφαλαίων θα μπορούσαν να συμβάλουν στην προσέλκυση επενδυτών.

(30) Πρόσφατα, η έλλειψη εργατικού δυναμικού κατέστη λιγότερο έντονη, αλλά η έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού παραμένει το μείζον εμπόδιο στις επενδύσεις για το 32 % των επιχειρήσεων, ενώ παρατηρούνται αναντιστοιχίες δεξιοτήτων σε πολλούς τομείς. Οι συνεχείς επενδύσεις στην πράσινη μετάβαση έχουν αυξήσει και θα αυξήσουν ακόμα περισσότερο τη ζήτηση για εργαζομένους με εξειδικευμένες δεξιότητες. Αυτή η έλλειψη δεξιοτήτων συνέπεσε με την ταχεία αύξηση των μισθών και την αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, περιορίζοντας την αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων. Τα τελευταία χρόνια, η ταχεία αύξηση των μισθών είναι ένας από τους παράγοντες που τροφοδοτούν τον πληθωρισμό και επιβαρύνουν την ανταγωνιστικότητα. Τα σχετικά υψηλά ποσοστά τόσο της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου όσο και της διαρροής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έχουν ως αποτέλεσμα ανεπαρκή αριθμό ειδικευμένων αποφοίτων, κάτι που επιδεινώνει την κατάσταση. Η έλλειψη δεξιοτήτων είναι ιδιαίτερα έντονη σε περιφερειακό επίπεδο, καθώς οι αγροτικές και οι απομακρυσμένες περιοχές δυσκολεύονται περισσότερο να προσελκύσουν ειδικευμένους επαγγελματίες και έχουν μεγαλύτερες ανάγκες επανειδίκευσης και αναβάθμισης δεξιοτήτων λόγω των προκλήσεων που συνεπάγεται η μετάβαση. Οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων θα μπορούσαν να περιοριστούν εάν βελτιωθεί η συνάφεια του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, ιδίως για τους ειδικούς στους τομείς των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών. Θα μπορούσε επίσης να βελτιωθεί η πρόσβαση στην επανειδίκευση και την αναβάθμιση δεξιοτήτων, ιδίως για τα άτομα με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, καθώς και για τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας, μέσω αντίστοιχων πολιτικών, συμπεριλαμβανομένων πολιτικών για τη βελτίωση των βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων. Για να υποστηριχθεί η οικονομική διαφοροποίηση προς δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας, θα μπορούσε να γίνει μεγαλύτερη χρήση του συστήματος OSKA ώστε να προβλέπεται η ζήτηση δεξιοτήτων και θα μπορούσαν να θεσπιστούν απλούστεροι κανόνες για την πρόσληψη αλλοδαπών ειδικευμένων εργαζομένων σε περιοχές όπου υπάρχει έλλειψη ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα.

(31) Η Εσθονία σημειώνει αξιοσημείωτη πρόοδο ως προς την επίτευξη των στόχων ενεργειακής απόδοσης της ΕΕ για το 2030. Καθορίζοντας καλύτερους στόχους για τα προγράμματα ενεργειακής ανακαίνισης ώστε να επωφελούνται τα ευπαθή νοικοκυριά και παρέχοντας μεγαλύτερη στήριξη στον τομέα των κατοικιών στο πλαίσιο νέων καθεστώτων για τη συμπλήρωση των υφιστάμενων καθεστώτων (όπως ο ΜΑΑ και η επιχορήγηση για την ανακατασκευή κτιρίων κατοικιών), η Εσθονία θα μπορούσε να επιτύχει αποτελεσματικότερα τους στόχους της μακροπρόθεσμης στρατηγικής ανακαίνισης και να συμβάλει στην επίτευξη του στόχου μείωσης των εκπομπών βάσει του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών. Σήμερα η χώρα βασίζεται κυρίως σε χρηματοδότηση βάσει επιχορηγήσεων για βελτιώσεις της ενεργειακής απόδοσης, με περιορισμένη χρήση χρηματοδοτικών μέσων. Η Εσθονία θα επωφεληθεί από πιο στοχευμένα καθεστώτα και από την ευρύτερη χρήση χρηματοδοτικών μέσων για την επίτευξη των στόχων ενεργειακής απόδοσης της ΕΕ.

(32) Μολονότι παρατηρήθηκε αξιοσημείωτη στροφή του ενεργειακού μείγματος της Εσθονίας προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (από 27,7 % το 2022 σε 34,6 % το 2023), ο πετρελαιούχος σχιστόλιθος εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό μερίδιο του ενεργειακού μείγματος (58,2 % το 2023), γεγονός που εμποδίζει την πράσινη μετάβαση. Οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας παραμένουν υψηλές και ευμετάβλητες στην Εσθονία λόγω του διαλείποντος χαρακτήρα της ανανεώσιμης ενέργειας, με αποτέλεσμα την αύξηση του πληθωρισμού και τη μείωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Η Εσθονία αντιμετωπίζει επίσης προβλήματα ενεργειακής ασφάλειας λόγω υβριδικών επιθέσεων σε αγωγούς και υποβρύχια καλώδια στη Βαλτική Θάλασσα. Η ταχύτερη ανάπτυξη της παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας (34,6 % του ενεργειακού μείγματος το 2023) και της αποθήκευσης ενέργειας θα συμβάλει στη συνεχιζόμενη και σταδιακή κατάργηση

των ορυκτών καυσίμων, ενώ παράλληλα η χώρα θα διατηρήσει υψηλό βαθμό ενεργειακής ανεξαρτησίας. Μετά τον επιτυχή συγχρονισμό με το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας της ηπειρωτικής Ευρώπης το 2025, απαιτούνται πρόσθετα μέτρα για να βελτιωθεί η ανθεκτικότητα και η ευελιξία του δικτύου. Η συνέχιση των εργασιών για την ενίσχυση της προστασίας κρίσιμων ενεργειακών υποδομών είναι επίσης ζωτικής σημασίας, ιδίως στον τομέα της κυβερνοασφάλειας και της επιτήρησης των υποδομών.

(33) Η Εσθονία εμφανίζει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά παραγωγικότητας των πόρων στην ΕΕ, γεγονός που μπορεί να αποδοθεί εν μέρει στην υψηλής έντασης πόρων βιομηχανία πετρελαιούχου σχιστόλιθου της χώρας και στο συνολικό βιομηχανικό σύστημα που χαρακτηρίζεται από υψηλή ένταση πόρων. Το 2023 η Εσθονία παρήγαγε μόνο 0,63 EUR ανά kg χρησιμοποιούμενου υλικού, έναντι 2,22 EUR κατά μέσο όρο στην ΕΕ. Αυτό έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα της Εσθονίας. Η ενίσχυση της οικολογικής καινοτομίας και της καινοτομίας βιολογικής βάσης για τη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων θα μπορούσε να συμβάλει στη βελτίωση της παραγωγικότητας των πόρων και της ανταγωνιστικότητας της Εσθονίας. Το ποσοστό προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση των αστικών αποβλήτων της Εσθονίας, που ανέρχεται σε 33 %, είναι σημαντικά χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (49 %). Η χώρα θα μπορούσε να επωφεληθεί από τη θέσπιση νέων μέσων πολιτικής για την επιτάχυνση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία.

(34) Ο τομέας των μεταφορών της Εσθονίας παράγει μεγάλες ποσότητες αερίων του θερμοκηπίου βάσει του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών, οι οποίες αντιστοιχούν περίπου στο 15 % των συνολικών εκπομπών της χώρας, το 90 % των οποίων προέρχεται από τις οδικές μεταφορές. Οι σιδηρόδρομοι είναι ζωτικής σημασίας για τη μετάβαση από τις οδικές στις σιδηροδρομικές μεταφορές με σκοπό τη βελτίωση της βιώσιμης κινητικότητας, αλλά μόνο το 12 % του σιδηροδρομικού δικτύου είναι ηλεκτροκίνητο, έναντι 57 % κατά μέσο όρο στην ΕΕ (2022). Επομένως, η Εσθονία θα μπορούσε να επωφεληθεί από τη συνέχιση των δράσεων για τον περαιτέρω εξηλεκτρισμό του σιδηροδρομικού δικτύου ώστε να μειώσει την εξάρτησή της από τα ορυκτά καύσιμα. Εν τω μεταξύ, το ποσοστό ιδιοκτησίας αυτοκινήτων είναι ένα από τα υψηλότερα στην ΕΕ. Το 2023 το 75,5 % των αυτοκινήτων ήταν βενζινοκίνητα και η μέση ηλικία τους είναι μεγάλη. Μόνο το 6,3 % των νέων οχημάτων το 2023 ήταν ηλεκτρικά, έναντι 14,5 % κατά μέσο όρο στην ΕΕ. Η Εσθονία θέσπισε πρόσφατα φόρους οχημάτων για τα επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης με βάση το βάρος και τις εκπομπές CO_2, αλλά οι φορολογικοί συντελεστές είναι χαμηλότεροι για τα παλαιότερα οχήματα. Μολονότι οι χαμηλότεροι συντελεστές συμβάλλουν στην προστασία των ευπαθών ομάδων, η Εσθονία θα μπορούσε να εξετάσει το ενδεχόμενο αύξησης των κινήτρων για την ανανέωση του αποθέματος ιδιωτικών οδικών οχημάτων. Η Εσθονία ορθώς εξετάζει το ενδεχόμενο αύξησης του μεριδίου των βιώσιμων λεωφορείων σε ολόκληρο τον στόλο δημόσιων λεωφορείων σε 42 % από 30 % σήμερα για να παράσχει πράσινες δημόσιες μεταφορές στις αγροτικές περιοχές, συμβάλλοντας έτσι στην ανανέωση του αποθέματος δημόσιων οχημάτων. Παρότι η Εσθονία έχει ενοποιήσει ορισμένα τοπικά συστήματα έκδοσης εισιτηρίων και συγκοινωνιακού σχεδιασμού με θετικά αποτελέσματα, απαιτείται περαιτέρω δράση σε αυτό το μέτωπο.

(35) Λόγω των κενών στην κοινωνική προστασία, η Εσθονία εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις που σχετίζονται με τη φτώχεια, τον κοινωνικό αποκλεισμό και τη συνεχιζόμενη εισοδηματική ανισότητα, παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις. Οι αυξήσεις των συντάξεων και των επιδομάτων τέκνων έχουν βελτιώσει ορισμένους κοινωνικούς δείκτες, αλλά ο κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού παρέμεινε υψηλός το 2024, ιδίως για άτομα μεγαλύτερης ηλικίας —πιο συγκεκριμένα, άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω που ζουν μόνα—, άτομα με αναπηρία και νοικοκυριά ενός ατόμου. Οι δαπάνες για παροχές κοινωνικής προστασίας είναι από τις χαμηλότερες στην ΕΕ, καθώς ανέρχονται σε 15,4 % του ΑΕΠ το 2023, έναντι 26,8 % για το σύνολο της ΕΕ. Επίσης, ο αντίκτυπος των κοινωνικών παροχών (εξαιρουμένων των συντάξεων) στη φτώχεια παραμένει πολύ χαμηλότερος από τον μέσο όρο της ΕΕ. Η βελτίωση της επάρκειας και της αποδοτικότητας του συστήματος παροχών, καθώς και η στόχευση της στήριξης σε ευπαθείς ομάδες, όπως τα άτομα με αναπηρία, τα νοικοκυριά ενός ατόμου και τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση του κινδύνου φτώχειας. Παρά τις πρόσφατες αυξήσεις των συντάξεων, οι οποίες οφείλονται κυρίως στις αναπροσαρμογές λόγω του πληθωρισμού και στην αύξηση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, οι συντάξεις εξακολουθούν να είναι από τις χαμηλότερες στην ΕΕ σε σχέση με τους μισθούς, συμβάλλοντας στα υψηλά επίπεδα φτώχειας των ηλικιωμένων. Η φτώχεια των εργαζομένων παραμένει σχετικά υψηλή, ιδίως για τα άτομα που απασχολούνται σε άτυπες μορφές εργασίας, και επιδεινώνεται από τους σχετικά χαμηλούς κατώτατους μισθούς, παρά τις πρόσφατες αυξήσεις. Η Εσθονία θα μπορούσε να επεκτείνει την κάλυψη των παροχών ανεργίας σε άτομα που δεν καλύπτονται ακόμη, όπως άτομα σε άτυπες μορφές εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων. Έτσι θα μπορούσε να μειωθεί ο κίνδυνος φτώχειας που διατρέχουν. Οι περιφερειακές ανισότητες είναι ακόμα έντονες, και οι αγροτικές και οι ανατολικές παραμεθόριες περιοχές διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας. Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων θα συμβάλει επίσης στη στήριξη της ανοδικής κοινωνικής σύγκλισης, σύμφωνα με την ανάλυση δεύτερου σταδίου ανά χώρα που πραγματοποίησαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής με βάση το πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης ([17]).

(36) Δεδομένης της στενής διασύνδεσης των οικονομιών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και της συλλογικής συνεισφοράς τους στη λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, το 2025 το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να λάβουν μέτρα, μεταξύ άλλων μέσω των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, για να εφαρμόσουν τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ 2025. Για την Εσθονία, οι συστάσεις 2, 3

([17]) SWD(2025) 95 – Second-stage country analysis on social convergence in line with the Social Convergence Framework (SCF) [Ανάλυση ανά χώρα δεύτερου σταδίου σχετικά με την κοινωνική σύγκλιση με βάση το πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης (SCF)], 2025.

και 4 συμβάλλουν στην υλοποίηση της πρώτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ σχετικά με την ανταγωνιστικότητα, ενώ οι συστάσεις 4, 5 και 6 συμβάλλουν στην υλοποίηση της δεύτερης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ σχετικά με την ανθεκτικότητα, και η σύσταση 1 συμβάλλει στην υλοποίηση της τρίτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ σχετικά με τη μακροοικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα που διατυπώνονται στη σύσταση του 2025.

ΣΥΝΙΣΤΑ στην Εσθονία να λάβει μέτρα το 2025 και το 2026, προκειμένου:

1. Να ενισχυθούν οι συνολικές δαπάνες για την άμυνα και την ασφάλεια και η ετοιμότητα, παράλληλα δε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του χρέους σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 6ης Μαρτίου 2025. Να τηρήσει τους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών που συνέστησε το Συμβούλιο στις 21 Ιανουαρίου 2025, αξιοποιώντας παράλληλα το περιθώριο βάσει της εθνικής ρήτρας διαφυγής για υψηλότερες αμυντικές δαπάνες. Να διευρύνει τη φορολογική βάση αξιοποιώντας φόρους που είναι λιγότερο επιζήμιοι για την ανάπτυξη. Να μεριμνήσει για τη βιώσιμη χρηματοδότηση των αναγκών δαπανών, μεταξύ άλλων στους τομείς της άμυνας και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και μακροχρόνιας φροντίδας, ώστε να βελτιωθεί η προσβασιμότητα και η οικονομική προσιτότητά τους και παράλληλα να προστατευθεί η οικονομία από τις πληθωριστικές πιέσεις.

2. Λαμβανομένων υπόψη των ισχυουσών προθεσμιών για την έγκαιρη ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, να διασφαλίσει την υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU. Να επιταχύνει την εφαρμογή του προγράμματος της πολιτικής συνοχής (ΕΤΠΑ, ΤΔΜ, ΕΚΤ+, ΤΣ), αξιοποιώντας, ανάλογα με την περίπτωση, τις ευκαιρίες που προσφέρει η ενδιάμεση επανεξέταση. Να αξιοποιηθούν με βέλτιστο τρόπο τα μέσα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των ευκαιριών που παρέχονται από το πρόγραμμα InvestEU και την πλατφόρμα «Στρατηγικές Τεχνολογίες για την Ευρώπη», με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

3. Να εστιάσει τις επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία, δίνοντας προτεραιότητα στη χρηματοδότηση της εφαρμοσμένης έρευνας. Να βελτιώσει την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, ιδίως για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και τις εταιρείες σε απομακρυσμένες περιοχές, ώστε να διευκολυνθούν οι καινοτόμες επενδύσεις, για παράδειγμα οι επενδύσεις στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, μεταξύ άλλων ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή των θεσμικών επενδυτών στην αγορά επιχειρηματικών κεφαλαίων και στην αγορά μετοχών.

4. Να βελτιώσει την ενεργειακή απόδοση μέσω νέων μέτρων χρηματοδότησης και στήριξης για την επίτευξη των στόχων της μακροπρόθεσμης στρατηγικής ανακαίνισης. Να μειώσει τη συνολική εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και το μερίδιο του πετρελαιούχου σχιστόλιθου στο ενεργειακό μείγμα, επενδύοντας στην ανανεώσιμη ενέργεια και προωθώντας την αποθήκευση ενέργειας. Να αυξήσει την ενεργειακή ασφάλεια, για παράδειγμα με την εξασφάλιση επαρκούς δυναμικότητας των διασυνδέσεων ηλεκτρικής ενέργειας. Να αυξήσει την παραγωγικότητα των πόρων μέσω της καινοτομίας βιολογικής βάσης. Να λάβει και άλλα μέτρα για την αύξηση της διαθεσιμότητας και της χρήσης βιώσιμων και λιγότερο ρυπογόνων μεταφορών, μεταξύ άλλων με τον εξηλεκτρισμό του σιδηροδρομικού δικτύου, την ανανέωση του αποθέματος οδικών οχημάτων και την ενοποίηση των συστημάτων δημόσιων μεταφορών.

5. Να βελτιώσει την παραγωγικότητα της εργασίας και την προσφορά δεξιοτήτων μέσω δράσεων για την επανειδίκευση και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων, μειώνοντας την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, βελτιώνοντας τη συνάφεια του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, ιδίως με την κάλυψη της αυξανόμενης ζήτησης για ειδικούς στις θετικές επιστήμες, την τεχνολογία, τη μηχανική και τα μαθηματικά, και βελτιώνοντας την προσέλκυση και διατήρηση ταλέντων. Να ενισχύσει τα μέτρα πολιτικής που αποσκοπούν στην παροχή και την απόκτηση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων οι οποίες απαιτούνται για την πράσινη μετάβαση. Να μειώσει τον κίνδυνο της φτώχειας ενισχύοντας την κοινωνική προστασία για τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, τα νοικοκυριά ενός ατόμου και τα άτομα με αναπηρία μέσω της αύξησης της επάρκειας και της αποδοτικότητας του συστήματος παροχών, καθώς και για τους ανέργους, μεταξύ άλλων με την επέκταση της κάλυψης των παροχών ανεργίας, ιδίως για τα άτομα που απασχολούνται σε άτυπες μορφές εργασίας, διαφυλάσσοντας παράλληλα τη δημοσιονομική βιωσιμότητα.

Βρυξέλλες, 8 Ιουλίου 2025.

Για το Συμβούλιο

Η Πρόεδρος

S. LOSE